

ÎN INTERVALUL 1—30 noiembrie 1959 s-au desfășurat săpăturile arheologice de la Vaslui, în colaborare cu Secția de Învățămînt și Cultură a raionului Vaslui, în scopul salvării resturilor de cultură materială scoase la iveală cu ocazia lucrărilor de sapă de pe locul numit «Curțile Domnești», unde se fac amenajări în vederea construirii arenei sportive pentru oraș.

Totodată s-au efectuat și cercetări de suprafață în raionul Vaslui, verificîndu-se cîteva puncte descoperite anterior¹, dintre care un interes deosebit îl prezintă necropola de la începutul epocii migrațiilor din satul Gologofta, comuna Ivănești.

1. VASLUI, CURȚILE DOMNEȘTI

În orașul Vaslui, pe locul numit «Curțile Domnești», cercetările au avut scopul să dezvelească parțial locuința din sec. XV (L. 3) descoperită în 1958 în secțiunea A III, deoarece terenul era amenințat cu distrugerea, prin scoaterea în continuare a lutului și nisipului. Totodată s-a impus și cercetarea, pînă la epuizare, a locului unde se descoperise anterior construcția de suprafață cu pivniță, datînd din prima jumătate a sec. XIX, mai ales că în acea parte se prevedea taluzarea malurilor.

De asemenea s-a trasat și o secțiune lungă de 52 m și lată de 2 m (A VII), în vederea stabilirii raportului dintre rigola de cărămizi și pietre, descoperită în malul lutăriei pe panta dinspre Vasluiet și eventualele construcții de pe platou.

În felul acesta săpăturile de salvare de la Vaslui au cuprins o suprafață de circa 200 m² (fig. 1).

Prezentăm mai jos principalele rezultate obținute.

ORÎNDUIREA COMUNEI PRIMITIVE

Paleolitic. Ca și în 1958, în cariera de nisip au fost descoperite oase fosile, care documentează o faună pleistocenă.

Hallstatt. La demontarea zidului de fundație a construcției de suprafață cu pivniță, datînd din prima jumătate a sec. XIX, s-a descoperit la adîncimea de 1,25 m de la nivelul actual al solului, un mormînt de înhumăție din prima epocă a

* La săpături a participat un colectiv alcătuit din Al. Andronic (responsabil), Ion Ioniță și Florentina Banu (membri).

¹ M. Petrescu-Dimbovița, M. Dinu și Em. Bold,

Cercetări arheologice în Podișul Central Moldovenesc, în Analele Științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași (serie nouă), secțiunea III (Științe Sociale), tom. IV, Iași, 1958, p. 21.

fierului (M. 7). Deoarece mormîntul fusese deranjat parțial la construirea fundației mai sus amintite, nu s-a putut identifica groapa mormîntului, ajungîndu-se, după demontarea fundației, imediat pe fundul gropii mormîntului. Scheletul, orientat NNV 100°/∞—

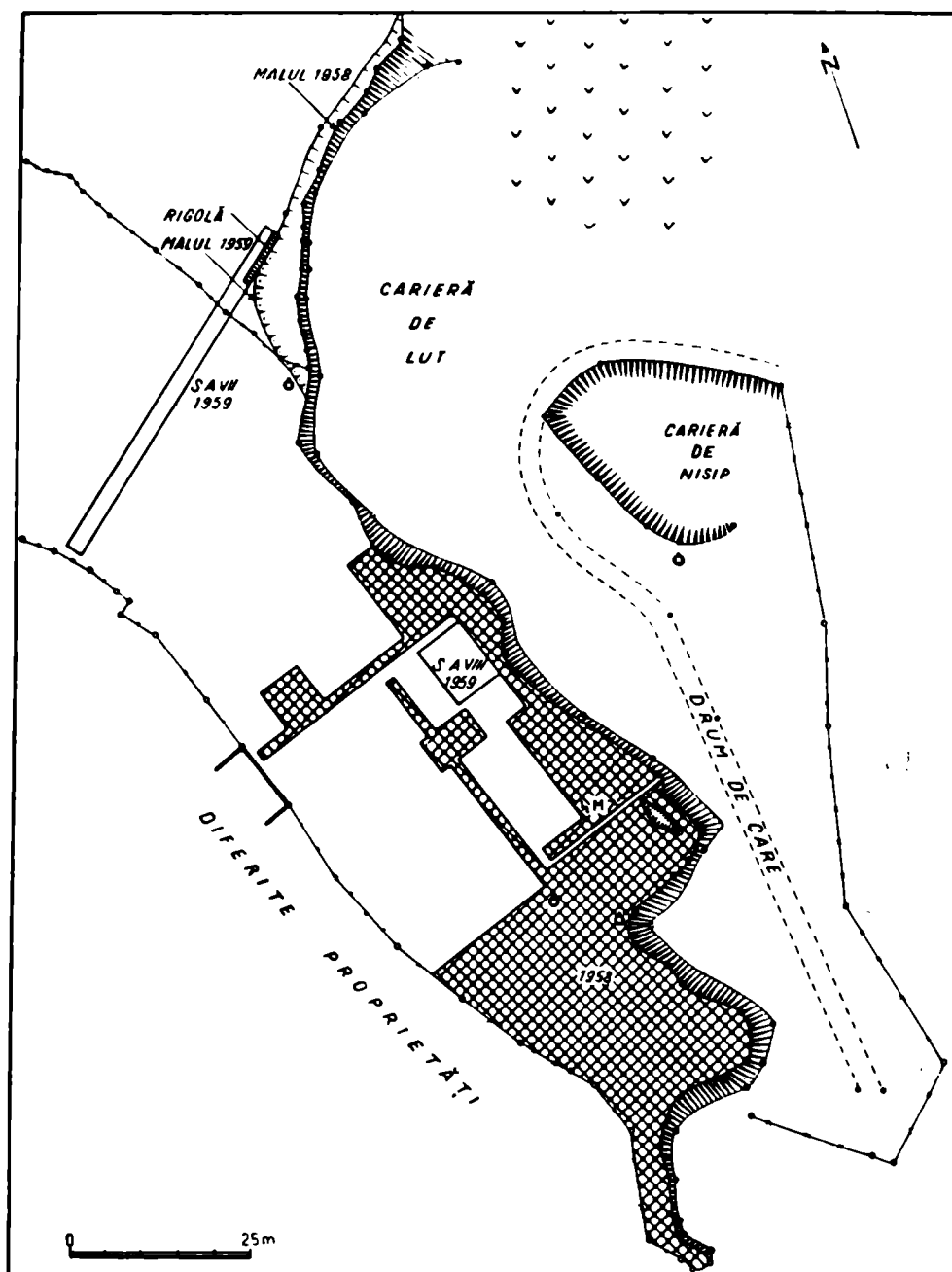

Fig. 1. — Planul general al săpăturilor de la Vaslui.

SSV 3300⁰/₀₀, zăcea în poziție chircită pe partea stângă, cu genunchii la piept și cu fața la est. Nu s-a putut preciza poziția miinilor, din care s-au păstrat numai câteva fragmente. De altfel și din restul scheletului lipsesc total oasele claviculare, coloana vertebrală și

parțial oasele craniului și falangele (fig. 2). La 0,70 m vest de schelet s-a găsit un vas mic lucrat cu mina, din pastă poroasă de culoare neagră, de formă bitronconică, cu buza dreaptă și decorată cu creștături făcute probabil cu un bețișor. Vasul este decorat la exterior cu trei briie în relief, alveolate prin apăsarea unghiei, dispuse sub marginea buzei, pe umerii vasului și în jurul fundului (fig. 3).

În preajma mormintului s-au mai găsit două vîrfuri de săgeți de bronz, în trei muchii, de tip «scitic» și un fragment de vîrf de lance (?) de fier. După toate probabilitățile aceste obiecte au aparținut mormintului de înhumatie descris mai sus sau eventual altora distruse în prima jumătate a sec. XIX, cu prilejul construirii locuinței cu pivniță. De altfel în campania din 1958 s-a putut observa în cazul mormintului nr. 6 o deranjare a unor morminte hallstattiene de înhumatie.

Dată fiind situația creată, prin deranjarea parțială a mormintului nr. 7, nu putem atribui inventarului acestui mormint decît vasul descris mai sus și aceasta cu o oarecare probabilitate. Cele mai apropiate analogii pentru acest vas le găsim în mormintele de înhumatie din prima epocă a fierului, descoperite în U.R.S.S., datînd de la mijlocul sec. VI î. e. n.¹ Avînd în vedere însă faptul că vase de o formă apropiată, dar lipsite de ornament se întîlesc și într-o perioadă mai tîrzie², și mai ales că în apropierea mormintului au fost descoperite și vîrfuri de săgeți de bronz de tip «scitic», putem data mormintul de înhumatie descris mai sus într-o perioadă cuprinsă între mijlocul sec. VI î. e. n. și sfîrșitul sec. V î. e. n.

Fig. 2. — Mormînt hallstattian de înhumatie din sec. VI — V. î.e.n.

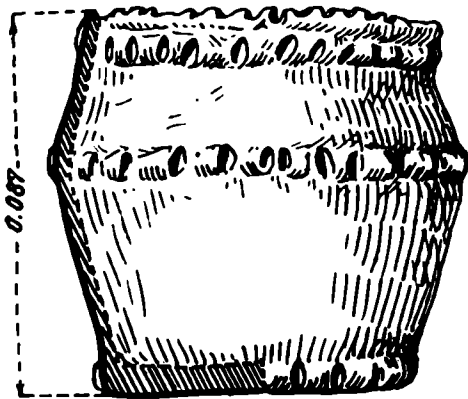

Fig. 3. — Vas hallstattian.

ORÎNDUIREA FEUDALĂ

Prima jumătate a sec. XIV. În cadrul locuinței distruse de incendiu (L. 3), datînd din prima jumătate a sec. XV, s-au continuat săpăturile în adîncime pe partea nord-estică, dezvelindu-se porțiunea amenințată cu distrugerea totală.

În această parte a locuinței s-a ajuns cu săpătura pînă la fundul pivniței sau subsolului, descoperindu-se o construcție de cărămizi, probabil un cuptor, din care s-a mai păstrat doar un colț. Pereții, construiți din cărămidă, mai păstrează într-o porțiune foarte redusă urme de boltire. Distrugerea acestui cuptor se datorește scoaterii cărămizilor chiar din malul carierei de lut de către localnici, care refoloseau cărămidă în propriile lor construcții. După declarațiile locuitorilor încă în 1957 se mai vedea construcția cu boltă

¹ S. I. Карошина, *Из истории греческой колонизации нижнего Побужья*, în *МИА*, nr. 50, 1956, p. 226—229, fig. 7; idem, *О скифских элементах в культуре Ольвии*, în *МИА*, nr. 50, 1956, p. 161, fig. 6/3.

² Vezi I. T. Kruglikova, *Фанагорийская местная керамика из грубой глины*, în *МИА*, nr. 19, 1951, p. 94, fig. 1/6.

din cărămizi. În situația dată nu se poate preciza cu certitudine rolul acestei construcții de cărămizi, presupusă de noi a fi un cuptor, singurul argument în această ipoteză fiind

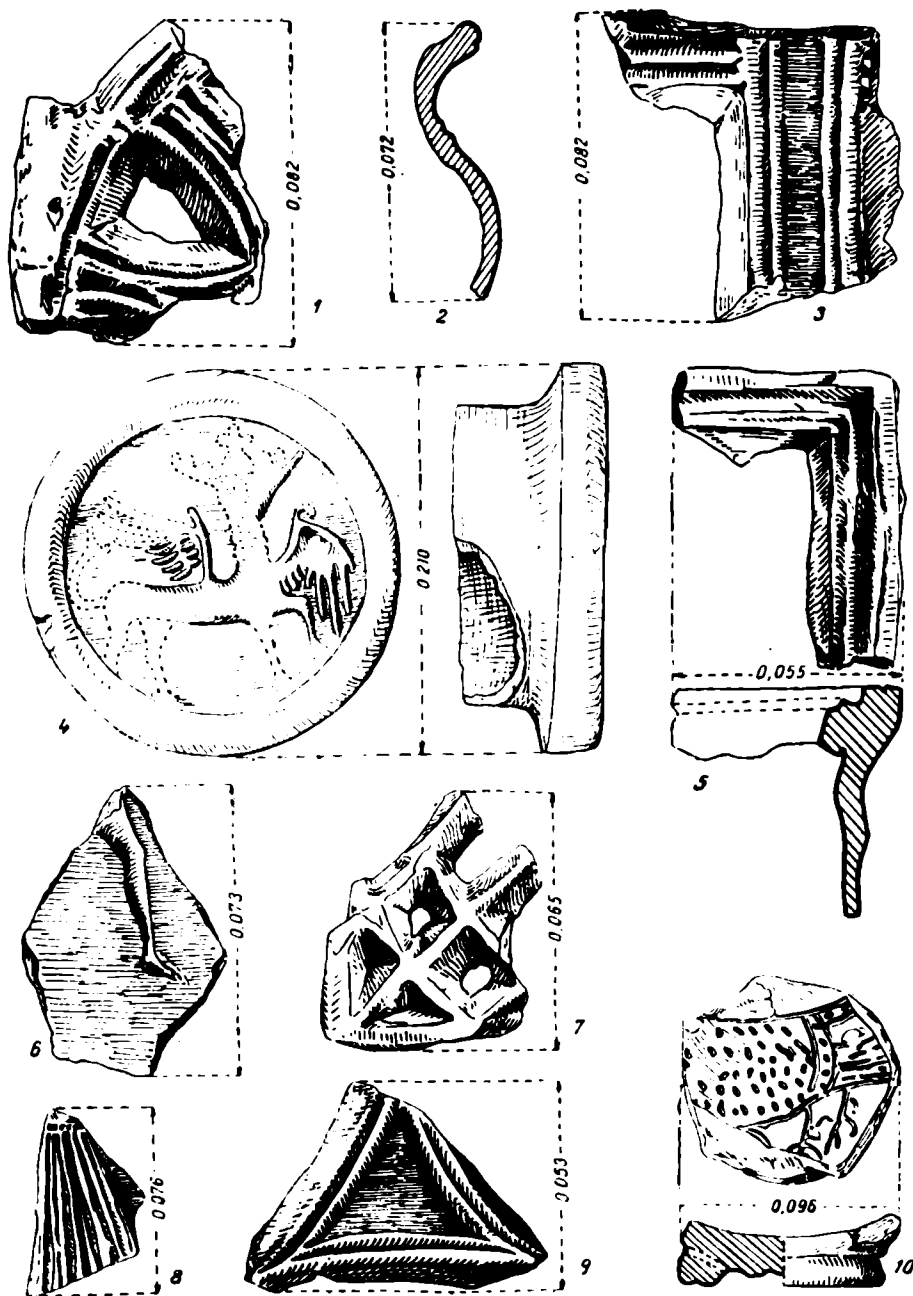

Fig. 4. — Ceramică din sec. XV.

urmele unei puternice arsuri pe pardoseala subsolului între pereții acestei construcții. În cazul acesta fundul presupusului cuptor era la nivelul fundului subsolului.

Din porțiunea de locuință dezvelită s-au scos, ca și în anul 1958, bucăți masive de chirpic ars, cu multă pleavă, păstrind urmele birnelor și a nuielor și chiar a cuielelor. Unele bucăți de chirpic ars păstrează fragmente de plăci decorative, cu care fusese ornat

interiorul locuinței. Tot aici s-au găsit și multe fragmente ceramice provenite de la plăci decorative smălțuite (fig. 4/7) și nesmălțuite (fig. 4/1,3, 5, 6, 8, 9), precum și cioburi

Fig. 5. — Inscripția slavonă din anul 1515.

de vase de uz casnic (fig. 4/2), dintre care un interes deosebit îl prezintă un fragment de strachină cu suport inelar, lucrat în tehnica *sgraffito* și *champ-levé* din pastă fină bine frământată, arsă la roșu, smălțuită în interior în verde și galben auriu, având ca decor o pasăre (fig. 4/10). Această specie de ceramică, cu puternice influențe bizantine și sud-dunărene, își găsește analogii în ceramica de la Iași¹ și Suceava², datind de la finele sec. XIV- începutul sec. XV. Prezența la Vaslui a acestei specii de ceramică este o dovadă a răspîndirii acesteia și în alte centre orășenești din Moldova la începutul sec. XV.

A doua jumătate a sec. XV. Cu ocazia cercetării unor pietre profilate provenind de la biserica Sf. Ioan, ctitoria lui Ștefan cel Mare și rămase în curtea bisericii după reconstruirea acesteia de către Comisia Monumentelor Istorice³, au fost descoperite la suprafață două fragmente și un disc decorativ întreg. Discul întreg, cu un strat alb intermediar între disc și smalt, și cu puține resturi de smalt galben, mai păstrează fragmentar reprezentarea unui patruped

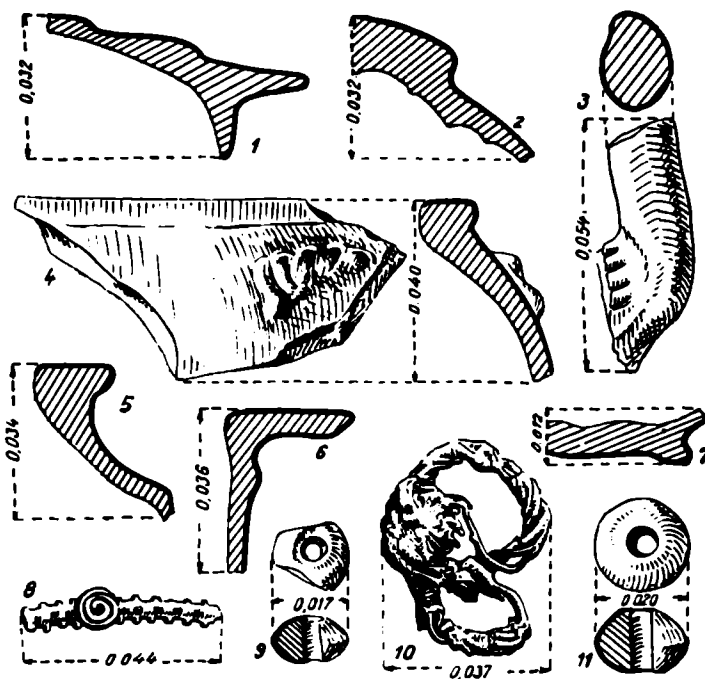

Fig. 6. — Ceramică și obiecte din necropola din sec. III e.n. de la Gologofta.

¹ Al. Andronic, *Contribuții arheologice la istoricul orașului Iași în perioada feudală*, în *Arheologia Moldovei*, vol. 1, p. 275, fig. 5/1-6.

² *SCIV*, VI, 3-4, 1955, p. 781-782.

³ G. Balș, *Biserica lui Ștefan cel Mare*, Buc., 1926, p. 66, fig. 83-85.

cu aripi și cap de om cu coroană (fig. 4/4), iar celelalte două fragmente, cu smalt violet închis, păstrează de asemenea parțial reprezentarea stilizată a discului solar ¹.

Secolul XI T. La circa 30 m sud de biserica Sf. Ioan, în imediata apropiere a unor morminte, s-a descoperit o piatră funerară cu inscripție slavonă. Piatra a fost mișcată de la locul ei inițial și a fost așezată la un loc cu alte pietre profilate originale, provenind de la biserica Sf. Ioan, probabil după reconstruirea acesteia.

Piatra funerară are o formă trapezoidală și a fost spartă din vechime în partea superioară, din care cauză lipsește începutul inscripției. Dimensiunile pietrei în forma păstrată sînt 1,05 m lungime, 0,50 m lățime la partea superioară, 0,45 m la partea inferioară și 0,20 m grosime.

Inscripția s-a făcut prin păstrarea în relief a literelor într-un cîmp lat de 0,10 m, săpat la o adîncime de 0,02 m. Dimensiunile literelor sînt de 0,08 m. Pînă la noi cercetări, care vor oferi elemente concludente pentru o interpretare a acestei inscripții (fig. 5), redăm textul: . . . «*кор>ника нже и ѡбѣ кыстъ на каслѣи нже ст/акѣ и погребѣнь здѣс влѣто* *ѡки мѣца гѣн<арх>...* . . . VORNICULUI, CARE A FOST UCIS LA VASLUI MAI ÎN JOS DE IAZ ȘI A FOST ÎNGROPAT AICI ÎN ANUL 7023 (1515), LUNA IANUARIE.

Descoperirea în partea de est a secțiunii A VII a unei rigole de cărămizi și piatră, iar în partea de vest a secțiunii a unor resturi de pavaje, constituie un element important în legătură cu eventualele construcții pe locul numit «Curțile Domnești», care să fi fost amplasate mult mai în apropierea bisericii Sf. Ioan. Acest lucru impune efectuarea în viitor a unor săpături de mare amploare pe acest platou, unde în sec. XVII călătorii străini mai vedeau ruinele Palatului Domnesc.

II. RECUNOAȘTERI ÎN RAIONUL VASLUI

1. *Comuna Zăpodeni.* Pe terenul GAC «1 Mai», cu ocazia unor lucrări de sapă, s-au descoperit numeroase fragmente ceramice lucrate cu mîna aparținînd Hallstattului.

Tot acolo, cu ocazia unor construcții cu caracter gospodăresc, s-a descoperit și un cimitir feudal din sec. XVII-XVIII.

2. *Rediu,* înglobat orașului Vaslui. La 4 km vest de orașul Vaslui, în satul Rediu, pe locul numit «Capul Dealului» s-a găsit un vîrf de săgeată de fier cu două aripioare din sec. XV—XVI.

3. *Satul Gologofa, comuna Ivănești.* În marginea de nord a satului, în malul rupt de torent al dealului, unde este situată via locuitorului V. Vină, s-au găsit numeroase fragmente ceramice, lucrate cu mîna, aparținînd Hallstattului tîrziu.

Tot în acea vie, pe un teren ușor înclinat de la vest la est, săpîndu-se în 1957 pentru a se face noi plantații de vie, s-au găsit cinci urne de incinerare pe o suprafață de circa 10 m². La o distanță de 6 m spre sud-est de locul unde s-au găsit urnele de incinerare, terenul prezintă multă arsură.

Cu ocazia recunoașterilor făcute, s-au adunat și alte materiale provenite din aceeași necropolă, completîndu-se totodată inventarul unor urne funerare, iar pe baza fragmentelor descoperite s-a putut preciza că acestea prezintă trei forme:

a) Fragmente de urnă dintr-o pastă fină bine frămîntată și arsă uniform, de culoare cenușie, lucrată la roată, avînd o formă înaltă, cu gîtul strîmt, cu marginea răsfrîntă în afară (fig. 6/6) și fundul inelar (fig. 6/7). La exterior urna este decorată cu două dungi

¹ G. Balș, *Bisericile lui Ștefan cel Mare*, Buc., 1926, p. 226, fig. 370 și p. 224, fig. 358.

orizontale, una sub margine, alta pe umeri. Drept capac a fost folosită o pateră lucrată în aceeași tehnică. Urna conținea numai oase calcinate, fără alt inventar.

b) Fragmente de urnă dintr-o pastă bine frământată, în conținutul căreia se găsește și scoică pisată, arsă neuniform, de culoare cărămidie, lucrată la roată, avînd formă de borcan fără gît și margine, cu buza îngroșată la exterior și puțin teșită. Sub buză are un decor cu creștături reprezentînd probabil un motiv vegetal (fig. 6/4). Urna avea toate zoomorfe, din care s-a păstrat un fragment reprezentînd un picior de urs (fig. 6/3). De asemenea s-au găsit și fragmente din capac, lucrate în aceeași tehnică (fig. 6/1).

În afară de oase calcinate, această urnă cărămidie conținea un bogat inventar compus din următoarele obiecte: o fibulă de bronz, un fragment de brățară de bronz cu granule în relief dispuse pe trei șiruri și cu ornament rotund dintr-un fir în torsadă (fig. 6/8), o broșă din mai multe fire de bronz și fier torsionată, deformată la arderea pe rug (fig. 6/10), mărgelile sferoidale de calcedoniu (fig. 6/9,11) și bucăți de pastă de sticlă, topită la arderea pe rug.

c) Fragmente de urnă din pastă densă cu nisip și mică în compoziție, aspră la pipăit, frământată bine și arsă uniform, de culoare cenușiu-gălbui, lucrată la roată, avînd forma de borcan cu umerii rotunjiți, gîtul scurt și buza dreaptă, lătită orizontal, puțin îngroșată la exterior (fig. 6/5). De asemenea s-au găsit și fragmente de capac din aceeași pastă, de culoare cenușie, cu buton cilindric aplatisat (fig. 6/2). În afară de oase calcinate, urna conținea și un cuțit de fier, cu mînerul rupt recent.

Cele mai apropiate analogii pentru toate aceste trei forme de urne se găsesc în necropola de la Poieniști¹. Pe baza acestor analogii putem data și necropola de incinerare din satul Gologofta, comuna Ivănești, în sec. III e. n.

Atît prin ritul funerar cit și prin inventarul ceramic și obiecte, necropola de incinerare din satul Gologofta, poate fi atribuită carpilor, a căror cultură materială este bine documentată în centrul și sudul Moldovei. Se impune o cercetare sistematică a acestei necropole pentru precizarea elementelor carpice în cultura materială de la începutul epocii migrațiilor de pe teritoriul Moldovei.

AL. ANDRONIC, I. IONIȚĂ și FL. BANU

АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАСКОПКИ В ВАСЛУЕ

РЕЗЮМЕ

В течение ноября 1959 г. продолжались работы в Васлуе на месте «Курциле Домнешти» (рис. 1). В то же время были предприняты поверхностные исследования в окрестностях.

В городе были найдены остатки материальной культуры гальштатского периода и средневековья, XV—XVI вв. Погребение с труположением (рис. 2), к которому, по всей вероятности, относится и сосуд (рис. 3), найденный в непосредственной близости, датируется позднегальштатским периодом (VI в. — V в. до н.э.).

Феодалной эпохе принадлежат остатки обожженного жилища (L. 3), обломки поливных (рис. 4/7) и неполивных изразцов (рис. 4/1, 3, 5—6, 8 и 9) и черепки сосудов домашнего обихода (рис. 4/2); особый интерес среди них представляет черепок миски с врезным и выемчатым орнаментом (рис. 4/10), относящийся к концу XIV в. — началу XV в.

Интересна и надпись надгробного камня, 1515 г., найденного во дворе церкви св. Иоанна (рис. 5).

¹ Radu Vulpe, *Săpăturile de la Poieniști din 1949*, în

Materiale, 1, 1953, p. 280 și urm.

Разведки в районе Васлуя уточнили сведения о некрополе с трупосожжением в селе Гологофта (с. Ивэнешти), датируемом III в. н.э. и принадлежавшем карпам. Здесь были найдены три типа погребальных урн (рис. 6).

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

- Рис. 1. — Общий план раскопок в Васлуе.
 Рис. 2. — Гальштатское погребение с труположением VI в. — V в. до н.э.
 Рис. 3. — Гальштатский сосуд.
 Рис. 4. — Керамика XV в.
 Рис. 5. — Славянская надпись 1515 г.
 Рис. 6. — Керамика и предметы из некрополи III в. н.э. в Гологофте.

LE CHANTIER ARCHÉOLOGIQUE DE VASLUI

RÉSUMÉ

Les fouilles au lieu dit « Curțile Domnești » ont été reprises au mois de novembre 1959, pendant qu'on entreprenait des recherches de surface dans les environs.

A l'intérieur de la ville, on a découvert des restes de culture datant de la première époque de l'âge du fer et de l'époque féodale, des XVe—XVIe siècles. Ainsi, le Hallstatt tardif (VIe—Ve siècles av. n. è.) est représenté par une tombe à inhumation (fig. 2) aux abords de laquelle a trouvé un vase qui devait sans doute lui avoir appartenu (fig. 3).

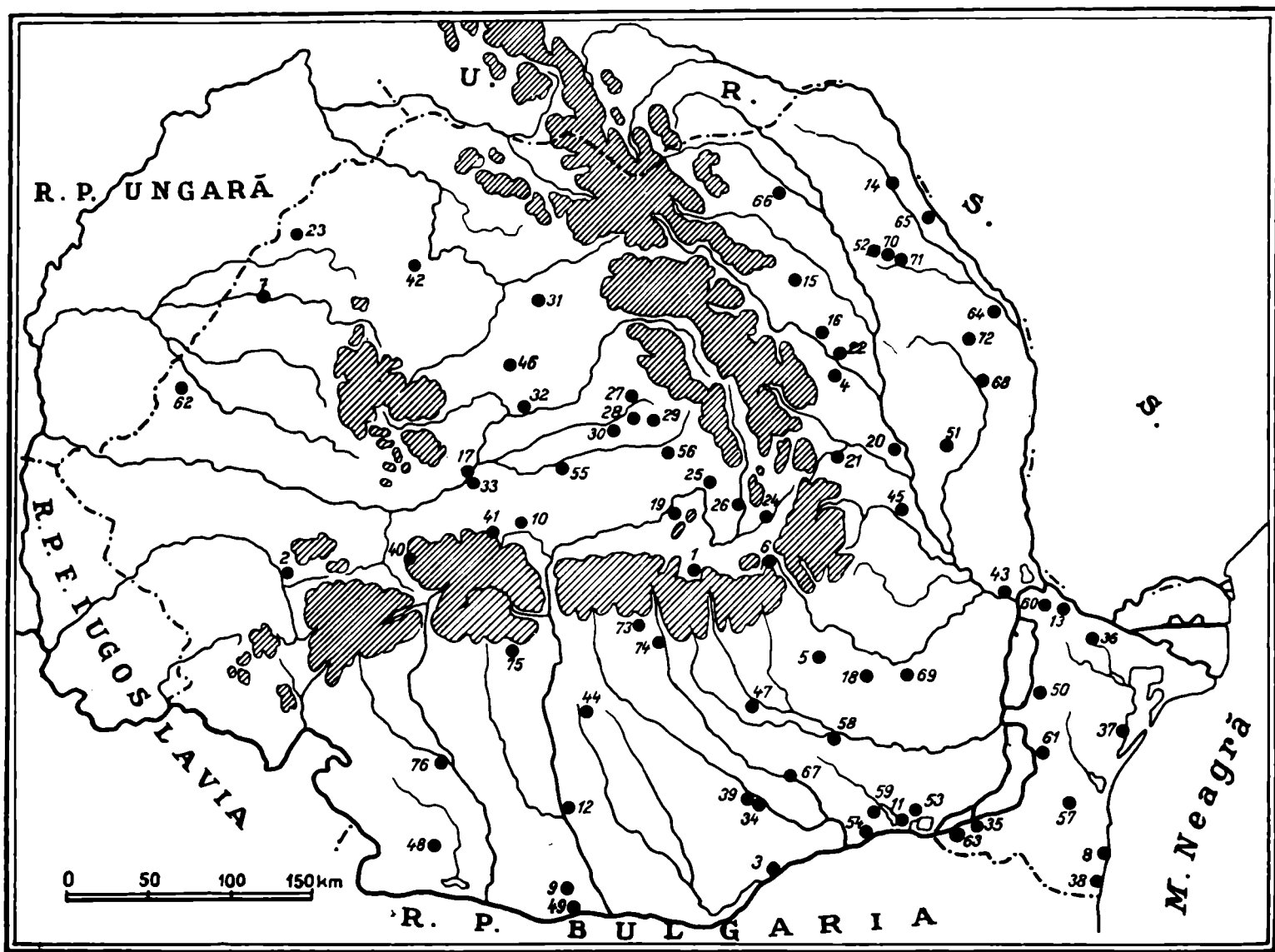
Le matériel de l'époque féodale comprend les restes de torchis brûlé d'une maison (L 3), des fragments de plaques décoratives émaillées (fig. 4/7) ou non émaillées (fig. 4/1, 3, 5, 6, 8, 9), ainsi que des fragments de vases d'usage domestique (fig. 4/2), parmi lesquels il faut citer en premier lieu un fragment d'écuelle décorée selon les techniques du sgraffito et du champ-levé (fig. 4/10), et datant de la fin du XIVe siècle — début du XVe siècle.

Il convient de signaler encore l'importance de l'inscription funéraire de l'année 1515 trouvée dans la cour de l'église St.-Jean (fig. 5).

Les reconnaissances effectuées dans le district de Vaslui ont fourni des informations précises concernant la nécropole à incinération du IIIe siècle de n. è., du village de Gologofta, com. d'Ivănești, appartenant aux Carpes et dans laquelle on a trouvé trois types différents d'urnes funéraires (fig. 6).

EXPLICATION DES FIGURES

- Fig. 1. — Plan d'ensemble des fouilles de Vaslui.
 Fig. 2. — Tombe à inhumation hallstattienne des VIe—Ve siècles av. n.è.
 Fig. 3. — Vase hallstattien.
 Fig. 4. — Céramique du XVe siècle.
 Fig. 5. — Inscription slave de 1515.
 Fig. 6. — Céramique et objets découverts dans la nécropole du IIIe siècle de n.è. de Gologofta.

Harta Republicii Populare Romine cu principalele râuri și puncte menționate în textele acestui volum.